

Het liefst zou Viva's Isabel het eens hebben over uithuwelijken en een eerlijke taakverdeling. Maar, beseft ze, de mensen in dit Ethiopische dorp zijn meer geholpen met muskietennetten. En schoon water.

**STRAKS MOETEN
ZE TROUWEN MET
HUN OOM OF NEEF**

Normaal gesproken sta ik enthousiast te springen als ik voor mijn werk naar het buitenland mag. Dit keer heb ik een onbestemd gevoel. Wat weet ik nou helemaal van Ethiopië? Dat er honger heerst en dat water daar net zo veel waard is als goud bij ons. De vraag van vrienden of ik er zin in heb, klinkt opeens heel naar. Zin in wat? In het zien van armoede en wanhoop, bolle buiken en vliegen, ellende? Zin is niet het goede woord, het zal eerder een bijzondere ervaring zijn. Maar kan ik daar vijf dagen rondlopen zonder in te storten en me bij terugkomst direct om te scholen tot Arts zonder Grens?

Ik vertrek naar Addis Abeba op uitnodiging van AMREF Flying Doctors, een Afrikaanse gezondheidsorganisatie. Het plan is om samen met fotograaf Jeroen en twee mensen van AMREF vanuit de hoofdstad een zes uur

DIT DORP IS HUN WERELD. EN DAAR STA IK MIDDENIN, ALS EEN SOORT AAPJESKIJKER

lange jeeprit te maken richting Afar. Dit is een regio in het noordoosten van het land waar zo'n 1,3 miljoen mensen wonen. In een oude National Geographic, gekregen van een vriend, staat een artikel over dit gebied: 'Afar, Hel op Aarde'. Stammen die onderling in gevecht zijn om stukken land, gebrek aan infrastructuur en een hitte waar je U tegen zegt. Maar het grootste probleem in Afar is water. De Awash, een grote rivier dwars door het gebied, is de watervoorziening voor de stammen die er wonen. Het stilstaande water is vervuild en zorgt voor slechte hygiënische

omstandigheden. Dit in combinatie met de hitte is voor muggen de ideale omgeving. Malaria is hier dan ook doodsoorzaak nummer één. Jaarlijks raken zo'n 5 miljoen Ethiopiërs besmet met de ziekte, hiervan overlijden er rond de 70 duizend. Niks onveilig vrijen, niks vuile injectienaalden. Een simpele mug zorgt hier voor een gezondheidsprobleem van een omvang waar het Westen geen benul van heeft. Met mijn antimuggenstiftje paraat stap ik in de jeep.

Hoe verder we uit de stad rijden, hoe kaler het landschap en hoe hoger de temperatuur. Geen kinderen meer in verschoten schooluniformen, wel doorgezakte ezeltjes behangen met jerrycans op weg naar de waterafgiftepunten. Hier en daar zie ik een fruitkraampje langs de weg, waarbij ik me afvraag of hier überhaupt mensen passeren. En dan is er heel lang niets dan zand en groen. De meest afgelegen plek van de wereld: zo wordt Afar ook wel genoemd.

Aan het eind van de rit rijden we over een smalle, gammele brug met aan weerszijden mannen met kalasjnikovs half in de aanslag. Een bizarre ervaring als je politieagenten met op z'n hoogst pepperspray gewend bent. De brug is een soort grensovergang. We zijn aangekomen in de plaats Gewane, waar het kantoor van AMREF staat. Hier zullen we de komende dagen verblijven.

We slapen op het balkon van het kantoor, dat schijnt een betere overnachtingsplek te zijn dan het hotel waar we eigenlijk zouden verblijven. Op een matrasje lig ik onder een muskietennet en de zwarte hemel. De volgende ochtend vertrekken we richting Egile. Dit dorp ligt langs de Awash en wordt bewoond door een halfnomadenstam: de mannen trekken met het vee soms wekenlang over het land om de dieren te laten grazen, terwijl de puberjongens thuisblijven om vrouwen, kinderen en kleinvee te beschermen. We zijn zeker een half uur rijden van de hoofdweg verwijderd en nog is er geen teken van leven. We stoppen, een paar meter bij een groep bomen vandaan. De motor gaat uit en we lopen over een zandpad tussen de bomen door tot we bij hutten van klei en takken komen. Midden in het niets is een dorp met een paar ezels en vrouwen. Veel vrouwen. Dat kon ik natuurlijk verwachten bij een halfnomadische stam, toch doet het vreemd aan. Als ik samen met fotograaf Jeroen het dorp in kom lopen, be-

ginnen een paar kleine kinderen te huilen. Twee mensen met een witte huid en blond haar; het moet een aardige schok zijn om dat voor het eerst in je leventje te zien. De vrouwen in het dorp bekijken me van een afstandje. Het zijn vooral jonge vrouwen. De tolk vertelt me dat door de slechte leefomstandigheden slechts 10 procent de 50 jaar haalt. Ik vraag me af wat ze denken als ze mij zien staan, mijn digitale camera in mijn hand en een onnozele glimlach. Het lijkt alsof ik op een filmset sta, maar ik realiseer me dat ik hun leven ben binnengestapt, op zoek naar mooie kiekjes en verhalen. Deze mensen komen niet verder dan een paar meter buiten hun dorp. Dit dorp is hun wereld. En daar sta ik middenin, als een soort aapjeskiJKer. Maar nadat een tolk hen heeft uitgelegd wie we zijn, wordt de sfeer meer ontspannen. De vrouwen beginnen zelfs te giechelen en staan uiteindelijk in de rij om op de foto te gaan.

Egile maakt deel uit van het malariapreventieproject van AMREF. In Afar gebruikt zo'n 5 procent van de mensen muskietennetten. Dat is, gezien de ernst van de situatie, veel te weinig. Helen Berihun (21) is een van de vrijwilligers die eens per week voorlichting geeft. Ze probeert de mensen ervan te overtuigen dat door het gebruik van die netten hun overlevingskans toeneemt. Helen: "Ze leven al zo lang op dezelfde manier, dat verander je niet zomaar. Neem de waterputten die we hebben aangelegd om het dorp van schoon water te voorzien. In het begin dronken ze het niet. Ze gaven de voorkeur aan het vervuilde water uit de Awash, dat zijn ze gewend. Het schone water smaakt chemisch, vinden ze. Probeer ze als buitenstaander dan maar eens te overtuigen dat het beter is voor hun gezondheid als ze de waterput gebruiken. Zo is het in het begin ook gegaan met het gebruik van de muskietennetten. Tot ze met eigen ogen zagen dat het aantal sterfgevallen was teruggelopen sinds de netten in de hutten hangen."

Ethiopië is een trots land, dat merk je zelfs in afgelegen dorpen als Egile. Het is een van de weinige Afrikaanse landen die nooit gekolonialiseerd zijn geweest. Hierdoor zijn de authentieke cultuur en tradities in stand gebleven. De Leeuw, het symbool van Ethiopië, zie je overal terug op vlaggetjes, auto's en muurschilderingen. Wel is het land in 1935 vijf jaar bezet geweest door Italië. Daar wordt door

de mensen hier met gemengde gevoelens op teruggekeken, want het heeft het land ook iets opgeleverd. Zo hebben de Italianen wegen en een spoorlijn aangelegd, waar tegenwoordig eens in de zoveel tijd een goederentreintje overheen tuft. Als je dan hoort dat er nu al anderhalf jaar lang aan een brug wordt gewerkt, is dat even een ander verhaal. Dat de vrouwen in Egile hier ook maar iets van meekrijgen, lijkt me sterk. Het enige dat hen bezighoudt, is het huishouden en de zorg voor de kinderen. Ze werken op het land, plukken katoen en melken de geiten. Matu Burha is 19 jaar, en ze is zes maanden zwanger van haar eerste kind. Ze komt uit een buurdorp, maar is verhuisd naar Egile omdat de man aan wie ze was uitgehuwelijkt daar woonde. "Zo is het leven in het dorp en daar heb ik vrede mee. Maar ik zie bijvoorbeeld aan Helen dat het anders kan. Zij is geboren in Afar en door haar opleiding heeft ze kans op een beter leven gekregen. Voor mijn kind zou ik graag een andere toekomst willen dan ik had, zodat ze zelf kan kiezen wat ze wil met haar leven."

In de grote steden mag het dan anders zijn, hier hebben mannen en vrouwen ieder hun eigen plek: de mannen zorgen voor het vee, de vrouwen doen de rest. Zo is het ook in de andere dorpen die we in de loop van de week bezoeken. Taakverdeling is zo'n onderwerp waar ik me persoonlijk altijd heerlijk over kan opfokken. Maar of het nou komt door een acute zonnesteek die ik misschien wel heb opgelopen of door de tevreden blik in de ogen van de vrouwen: ik begrijp het. De vrouwen vinden het prima zo. Wat ik niet begrijp, of liever gezegd: niet wil begrijpen, is de gewoonte om de meeste meisjes te laten trouwen met een oom of neef uit het dorp. Maar ja, mensen van buitenaf kom je hier niet zo een-twee-drie tegen en de dorpspopulatie moet toch op peil blijven. Of het feit dat besnijdenis hier nog steeds voorkomt, al is het sinds een jaar of twee wette-

DOOR DE SLECHTE OMSTANDIGHEDEN WORDT MAAR 10 PROCENT VAN DE VROUWEN OUDER DAN 50

1. Steeds meer mensen zien in hoe nuttig muskietennetten zijn.
2. Bijna alle vrouwen in het dorp hebben een klein kind en/of zijn zwanger.
3. Isabel en het kleine meisje dat haar niet loslaat. Wat is haar toekomst? En is dat erg?
4. Matu (19), zes maanden zwanger, hoopt dat haar kind meer te kiezen zal hebben.
5. Geiten zijn overal, ze slapen zelfs in de hutten.
6. Hulporganisatie AMREF laat wc's bouwen om de hygiëne te verbeteren.
7. Katoen is een van de belangrijkste bronnen van inkomsten voor nomadenstammen in Afrika.

◀ lijk verboden. Infecties en andere narigheid door de slechte hygiëne zijn niet uitzonderlijk, maar daar wordt met geen woord over gesproken. Besnijdenis? Nooit van gehoord. Ik kan nog zo hard roepen dat ik het niet begrijp, maar je kunt er ook niets zinvols over zeggen als je deze gewoonten bekijkt door een Westerse bril. Ik kan me niet voorstellen hoe het is om hier te leven, om alles wat je weet te hebben geleerd binnen de paar vier-

DE MANNEN ZORGEN VOOR HET VEE, DE VROUWEN DOEN DE REST. EN DAT GAAT AL GENERATIES GOED

kante kilometer van een dorp. Wat weten deze vrouwen van emancipatie, burgerrechten en dat soort zaken? Zij leven om te overleven en de manier waarop ze dat nu doen, gaat al generatie op generatie goed. Deze situatie vergelijken met die in Nederland, is appels en peren vergelijken.

Dat is de conclusie die ik trek als ik in het vliegtuig zit, terug naar Nederland. Ik ben anders gaan denken. Alle vergelijking met mijn eigen leven heb ik laten varen. Hier leven ze op hún manier, met eigen ideeën en opvattingen. Maar: honger, slechte hygiëne en gebrek aan schoon water is geen leven. De mensen in Afar kunnen alle hulp die ze krijgen goed gebruiken. Mijn angst vooraf om ter plekke in te storten bij het zien van het leven in Ethiopië blijkt ongegrond. Want je ziet dat er hoop is. De vrijwilligers die namens AMREF proberen de hygiëne te verbeteren en de malariabesmettingen terug te brengen, hebben succes. Dat is te gek om te zien.

Ik denk aan het kleine meisje dat, na even twijfelen, mijn uitgestoken hand pakte. Ze sprak niet en de tolk was er niet, dus haar naam zal ik nooit weten. Hoe ziet haar toekomst eruit? Is zij over een jaar of tien ook een tienermoeder die haar dagen slijt met het vlechten van matten, net als de andere meisjes? Is dat wat ze verwacht van het leven en is dat wat haar gelukkig maakt? Stel dat ik Madonna heette, en stel dat dat meisje nu naast me zat in het vliegtuig? Zou ze beseffen hoe het is om in een land als Nederland te leven, waar we te maken hebben met Sonja Bakker,

stress en iPods? De armoede en de eenvoud van het leven in Ethiopië, dingen die ik op mijn eerste dag daar nog onwerkelijk vond, zijn na een week bijna normaal voor me. Misschien dat het leven in Nederland voor dat kleine meisje ook zou kunnen wennen. De vraag is of ze dat zou willen. ●

Ethiopië gezond

Ethiopië telt 74 miljoen inwoners. 85 procent van de mensen werkt op het land, maar door droogte en een slechte infrastructuur is voedseltekort een groot probleem. AMREF helpt de situatie in het land te verbeteren. Niet door mensen te sturen die hulp bieden en daarna weer vertrekken, maar door Ethiopiërs zelf te leren hoe ze bijvoorbeeld wc's moeten bouwen en waterputten aanleggen.

Naast het malariapreventieproject heeft AMREF meer gezondheidsprojecten lopen in Ethiopië, zoals een hiv/aids-programma. Mensen die te maken hebben met aids kunnen een lening afsluiten zodat ze aan hun toekomst kunnen werken. Het hoofddoel van de stichting is het verbeteren van toegang tot de gezondheidszorg. Voor de mensen in de stad, op het platteland én voor de nomadenstammen. Alleen zo kan het sterftecijfer worden teruggedrongen.

1. Puberjongens blijven thuis om vrouwen en kinderen te beschermen. Matu vult haar dagen met matten-vlechten voor de hut.
2. Ons vervoer in Afar.
3. Een kalasjnikov kost hier drie jaarinkomens en is dan ook de trots van elke man.
4. Het schone water vinden ze maar chemisch smaken, maar voor de was is het goed genoeg

